

YENGIL SANOAT TEXNOLOGIYASIDA ISHLAB CHIQARISH

Xamroqulova Sharofat Xamiddinovna

Farg'ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi

Maxsus fan o'qituvchisi

Annotasiya: *Yengil sanoat texnologiyasida poyabzal ishlab chiqarish haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Yengil sanoat texnologiyasi, poyabzal ishlab chiqarish*

Sanoat moddiy ishlab chiqarishning yetakchi tarmog'i bo'lib, u butun iqtisodiyotning rivojlanishi darajasini belgilab beradi. Sanoatda ishlab chiqarish qurollari va vositalari hamda xalq iste'moli mollarining asosiy qismi bunyod etiladi.

Yengil sanoat – g'arbiy Sibirning hududiy majmuasini to'ldiruvchi sohalardan biri. Uning rivojlanish asosi o'z tolling xomashyosi hisoblanadi. Umuman olganda, sanoatda nooziq-ovqat tovarlari yalpi mahsulotining 40 foizdan ortig'i yengil sanoatga to'g'ri keladi. MDH mamlakatlarining iqtisodiy hamkorlikdagi yengil sanoatining ahamiyati juda katta: tarixiy shakllangan mehnat taqsimoti: paxta O'zbekistonda ishlab chiqarilmoqda, qorako'l Qozog'istonda, to'qimachilik va boshqalar. Sarmoyadorlar uchun yengil sanoat potentsial jihatdan jozibadordir, chunki u foydalanilmagan ishlab chiqarish quvvatlarining katta zaxiralari ega bo'lib, investitsiyalarning tez aylanishi va yuqori aylanmasi bilan tavsiflanadi. Yiliga ikki-uch burilish minimal. Bundan tashqari, sanoatning kapital sig'imi past, yangi uskunalarni o'rnatish va ishlab chiqarish muddatlari esa bir necha oydir.

Yengil sanoat - bu murakkab sanoat bo'lib, unda uchta asosiy guruhga bo'lingan 20 dan ziyod kichik tarmoqlar mavjud:

- to'qimachilik sanoati, shu jumladan zig'ir, paxta, jun, ipak, trikotaj mahsulotlari. Bunga zig'ir, jun va boshqa xom ashyoni dastlabki qayta ishlash, to'quv bo'lmagan materiallarni ishlab chiqarish, naqshli va trikotaj mato ishlab chiqarish, to'qimachilik anjomlari va shu kabilar kiradi;

- kiyim sanoati ;

- teri, mo'yna va poyabzal sanoati .

Yengil sanoat mahsulotlari nafaqat istemol tovarlari sifatida ishlatiladi, balki oziq-ovqat sanoati, mashinasozlik va boshqa sohalarda ham xom-ashyo va yordamchi materiallar sifatida ishlatiladi. Eng katta ulush yengil sanoatning to'qimachilik va to'qimachilik tarmoqlari tomonidan ishlab chiqariladi.

Yengil sanoatning asosiy tarmoqlarini joylashtirish. Yengil sanoati boshqa tarmoqlar bilan taqqoslaganda kamroq aniq hududiy ixtisoslashuvi bilan tavsiflanadi, chunki deyarli har bir hududda ma'lum turdagi ishlab chiqarish turlari mavjud. Shunga qaramay, ayniqsa, to'qimachilik sanoatida maxsus tugun va joylarni ajratish mumkin.

Biroq yengil sanoatning kichik sektori ko'proq mintaqalarning ichki ehtiyojlarini qondiradigan iqtisodiy majmuani to'ldiradi. Yengil sanoat korxonalarining joylashuvi omillari boshqa sohalardan farq qilmaydi:

iste'molchi - tayyor mahsulot yarim tayyor mahsulotlarga qaraganda kamroq ko'chiriladi. Masalan, paxta matolaridan ko'ra paxta bilan ta'minlangan arzonroq;

xom - xomashyolarni dastlabki qayta ishlash korxonalari joylashgan joylarini aniqlash.

O'tmishda yoqilg'i-energetika resurslarini etkazib berish yengil sanoat korxonalarini aniqlashda muhim rol o'ynadi, chunki to'qimachilik va poyafzal ishlab chiqarish juda yuqori energiya talab qilmoqda. Hozirgi vaqtda elektr uzatish liniyalari, neft va gaz quvurlari tarmoqlari rivojlanishi munosabati bilan ushbu omil ikkinchi darajali ahamiyatga ega.

Yengil sanoatni rivojlantirish. Davlat statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, 2002 yilga kelib, yengil sanoat mahsulotlarining umumiy savdosi 430 milliard dollardan oshdi. bu umumiy aylanmaning taxminan 19% ni tashkil etadi.

To'qimachilik sanoati bugungi kunda juda qiyin vaziyatda, bu yerda ishlab chiqarishning pasayishi eng yuqori darajaga yetdi. Yengil sanoatning umumiy hajmidagi ulushi sanoat ishlab chiqarish. To'qimachilik sanoati mahalliy xom ashyoni etkazib berish hajmini ko'paytirish bilan o'z-o'zini ta'minlash darajasi ancha yuqori bo'lishi mumkin bo'lsa-da, o'z xomashyosini faqat 25% bilan ta'minlaydi. Qisman import qilingan teri xomashyosi, kimyoviy tola, zig'ir va jundir

to'qimachilik (matoning) asosiy mahsulotlari aholi ehtiyojlarini qondirish uchun, shuningdek, mashinasozlik va boshqa tikuvchilik, poyabzal xomashyo va yordamchi materiallari, oziq-ovqat sanoati, deb ishlatiladi. yengil sanoatda tabiiy xomashyo keng sintetik va sun'iy tolalar ishlatiladi Bundan tashqari, sun'iy teri, Kimyo sanoati tomonidan yetkazib berilgan.

Yengil va to'qimachilik sanoati tarkibida etakchi rol o'ynaydi paxta sanoati yiliga 5 mlrd. m² dan ortiq to'qimalarni (aholi jon boshiga 28 m² dan ortiq) ta'minlaydi. Paxta xomashyosi Markaziy Osiyo mamlakatlari - O'zbekiston, Turkmaniston, Tojikiston, Qirg'iziston; va faqat kichik bir qismidir. Qozog'iston, Ozarbayjon, Misr, Suriya, Sudan, so'nggi yillarda xorijda paxta yetkazib berish har imkoniyat yordamida xom MDH mamlakatlari materiallarini, valyutani topish gaz ta'minotida uzilishlar bor.

Paxta sanoatining asosiy salohiyati Markaziy Iqtisodiy hududda joylashgan bo'lib, u erda barcha paxta matolarining 83 foizi ishlab chiqarilmoqda. Markaziy iqtisodiy viloyati qismi sifatida paxta mato ishlab chiqarish bo'yicha birinchi o'rinni (ishlab chiqarish sohasida 90% dan ortiq)

To'qimachilik sanoati turlarining tarkibida maishiy matolarning ulushi yengil sanoatning boshqa kichik tarmoqlariga qaraganda ancha past. Rivojlangan mamlakatlarda zig'ir konteyner matolari ishlab chiqarishda foydalanilmaydi, ishlab chiqarish ehtiyojlari jute mato va kimyoviy tolalar matolari bilan ta'minlanadi. Biroq,

Rossiya hali zig'ir suv kiyim-kechak, shuning uchun boshpana uskunalar, chodir, yong'inga Shlangi va Tuval libos qilingan.

Ipakchilik sanoati. Xomashyo balansi ipak sanoati tabiiy tolalarni nisbati ahamiyatsiz. Bugungi kunda ipak mato asosan sun'iy va sintetik tolalardan iborat. Tarixiy jihatdan, ipak matolarning asosiy ishlab chiqarilishi Markaziy Iqtisodiy hududga jamlangan. Dastlab faqat ipak qurtlari va Markaziy Osiyo, Moldova va Ukrainadan keladigan tabiiy xom ashyolardan foydalanildi.

Ipak ishlab chiqarishda boshqa iqtisodiy hududlar ham muhim ahamiyatga ega. Ayni paytda, Markaziy iqtisodiy viloyati (tufayli kimyo sanoati uchun) xom ashyo hududiy va tayyor mahsulotlar sodir bo'ladi.

To'qimachilik sanoati Xom ashyo sifatida tabiiy va kimyoviy tolalar ishlatiladi. Trikotaj sanoati matolar, zig'ir va trikotaj, paypoq, qo'lqop va boshqa mahsulotlar trikotaj ishlab chiqaradi. Bu sub-sektorda kompaniyalar to'qimachilik sanoati sohalarida bo'lgani kabi, bir aralash tashkil bilan tavsiflanadi.

So'nggi yillarda, ichki libos sanoat muvaffaqiyatli bor, xorijiy ishlab chiqaruvchilar yetakchi xorijiy kompaniyalar tomonidan modellar va materiallar kiyim ishlab chiqarish uchun buyurtmalar bajarish bilan hamkorlik qiladi. G'arb bozorlariga texnologiyasi yuqori darajada (sifatsiz dizayn) va geografik yaqinlik yuqori darajada jalb teri va poyabzal sanoati poyabzal va charm buyumlarini ishlab chiqarish bo'yicha yirik korxonalar joylashgan. Hozirgi kunda markaziy va Shimoliy-G'arbiy iqtisodiy hududlar etakchilik qilmoqda. Xom ashyoning katta qismi Rossiyadan eksport qilinadi. Import tayyor mahsulotlar narxini oshiradi poyabzal va boshqa mahsulotlar ishlab chiqarish uchun yarim tayyor mahsulotlar. Bu narx ta'sir qiladi va mos chorvachilik borayotgan iqtisodiy xom terini ishlab chiqarish xarajatlarini oshiradi.

Poyabzal sanoati ishlab chiqarishning ixtisoslashuvi va yuqori ishchi kuchi va materiallarning intensivligi bilan nisbatan yuqori darajada konsentratsiyali va ixtisoslashuvi farqlanadi. Ushbu kichik tarmoqning muhim vazifasi - o'z xom-ashyo bazasini mustahkamlashdir. Ayni paytda poyabzal ishlab chiqarish uchun iste'mol qilingan xom ashyoning 30% dan ortig'i xorijdan olib kelinadi. Shu bilan birga, poyafzalga bo'lgan talabning pasayishi kutilmaydi, chunki bugungi kunda yiliga aholi jon boshiga atigi 1,7 juft ichki poyafzal ishlab chiqariladi.

Mamlakatimiz yengil sanoatidagi vaziyat bir qator jahon ishlab chiqaruvchilarning bo'sh turgan korxonalarining salohiyatidan foydalanishga bo'lgan urinishlarini biroz pasaytiradi.

Yengil sanoatni rivojlantirish moliyaviy bo'lmagan choralar bilan rag'batlantiriladi. Bunga ko'rgazmalarni o'tkazish, savdo-iqtisodiy missiyalarni tashkil etish, mavjud mintaqalararo aloqalarni, mintaqaning axborot va yuqori malakali mehnat resurslarini qo'llashni o'z ichiga oladi.

Xulosa qilib shuni aytamizki, Respublikamizning tikuvchilik va trikotaj sanoati kundan-kunga rivojlanib va taraqqiy etib bormoqda. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarilayotgan tikuvchilik, poyabzal ishlab chiqarishda hozirgi kunda zamonaviy

uskunalar bilan jihozlangan. Jumladan hozirgi kasb-hunar maktablari bilan korxonalar o'rtasida dual ta'lim tashkil etilmoqda, ta'lim muassasalari xam zamonaviy jihozlarga ega bo'lgan uninar korxonalariga ega bo'lmoqda. Buning natijasida o'quvchilar amaliy tajribalarga ega bo'lib, joylarga mustaqil ishlash ko'nikmalariga ega bo'ladi degan umiddamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. M.M. AZLAROVA. "Yengil sanoat texnologiyasi". Toshkent-"Iqtisodiyot"-2019.
2. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). NEYRON TARMOQLARNING TASNIFI. Scientific Impulse, 1(3), 757-763.
3. Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers, 15(3), 49-57.
4. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. Universum: технические науки, (8-1 (77)), 27-29.
5. Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). TA'LIM TIZIMIDA KO'ZI OJIZ O'QUVCHILARNI INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANIDA O'QITISH TEXNOLOGIYALAR. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 990-993.
6. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.
7. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). NEYRON TARMOQLARNING TASNIFI. Scientific Impulse, 1(3), 757-763.
8. Hamidullo o'g'li, Tursunov Hojiakbar, and Boymuratov Erkin Kamolovich. "IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI." Scientific Impulse 1.7 (2023): 648-653.
9. Hamidullo o'g'li, Tursunov Hojiakbar. "NEYRON TARMOQLARNING TASNIFI." Scientific Impulse 1.3 (2022): 757-763.
10. <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:uxv8LdvxaxIJ:https://specified.ru/uz/modern-technologies-and-sewing-production-in-the-production-process-sewing-threads-are-used-to-perform-various-technological-operations-grinding-parts-performing-finishing-stitches-sewing-bottoms-sewing-on-buttons-making-loops/+&cd=8&hl=uz&ct=clnk&gl=uz>